

Fransa ve Almanya'nın Avrupa Ordusu veya NATO İkilemi*

France and Germany's European Army or NATO Dilemma

Mehmet ALKANALKA**

Özet

AB bütünleşme sürecinin önemli gündem maddelerinden birisi de ortak savunma ve güvenlik girişimleri olmuştur. Soğuk Savaş sonrası, Avrupa'nın ortasında vuku bulan Bosna-Hersek trajedisi, Kosova'daki etnik çatışmalar, ABD'nin 9/11 terör saldırısı sonrası Irak'ı işgali ve Almanya ile Fransa'nın bu askerî harekâta karşı çıkmaları gibi uluslararası güvenlik olayları Avrupa Ordusu söylem ve tartışmalarını Avrupa'nın gündemine getirdi. Bu makalede Fransa ve Almanya'nın 21. Yüzyılda yayımladıkları milli güvenlik strateji belgeleri olan Beyaz Kitapları, Walt'un tehdit dengesi teoremi ışığı altında analiz edilmektedir. Soğuk Savaş sonrasında Almanya ve Fransa askeri harcamalarını ve asker sayılarını radikal oranda azaltıp, barış ortamının Avrupa'da ilk defa başat olduğunu açıklamış olsalar da Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine başvurmaları NATO'nun güvenlik alanında alternatifinin olmadığını teyit etmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Ordusu ihtimalinin Rusya-Ukrayna Savaşı ile azaldığı, Almanya'nın ABD ile daha yakın savunma iş birliğine gideceği bu çalışma içinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Ordusu, Neo-realizm, Fransa, Almanya

Abstract

One of the important agenda items of the EU integration process has been common defense and security initiatives. After the Cold War, the tragedy of Bosnia and Herzegovina in the middle of Europe, ethnic conflicts in Kosovo, the US invasion of Iraq after the 9/11 terrorist attack without the approval of the UN, and Germany and France's opposition to this military operation brought the European Army discussions to Europe's security agenda. In this article, we analyzed the France's and Germany's White Papers in light of Walt's balance of threat theorem. Although Germany and France radically reduced their military expenditures and the number of soldiers after the Cold War and declared that a peace environment was in Europe, Sweden and Finland's application to NATO membership after the Russia-Ukraine War proved there was no alternative to NATO. In this context, I consider that the possibility of a European Army has decreased with the Russia-Ukraine War, and that Germany will engage in closer defense cooperation with the United States.

Keywords: European Army, Neo-realism, France, Germany

* Bu makale "Turbulence in Transatlantic Security Cooperation: The Motives of Confrontation" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Bağımsız Araştırmacı, mehmetalkanalka@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-2311-935X

Giriş

2008 yılındaki NATO Bükreş Zirvesi'nde Almanya ve Fransa tarafından Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO üyeliğine karşı çıkıldı. Bu Fransa ve Almanya'nın ABD liderliğindeki diğer NATO müttefiklerinin güvenlik politikalarına tek karşı çıkışı değildi. İki devlet, 21. Yüzyılın başında ABD'nin 2003 yılındaki Irak'a askerî harekâtına da karşı çıkmışlardı. Neo-realist Amerikalı akademisyenlerden Walt ve Mearsheimer (2003), Irak'ın işgaline gereksiz savaş adını vermişlerdi, çünkü onlara göre bu savaş bir gereklilikten kaynaklanmıyordu. Fransa ve Almanya'nın ABD'ye muhalefeti, ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld tarafından ABD'nin Irak'ı işgalinden hemen önce 22 Ocak 2003'te verdiği bir röportajda sert bir şekilde eleştirildi; "Şimdi siz Avrupa'yı Almanya ve Fransa olarak görüyorsunuz. Ben öyle düşünmüyorum, bu eski Avrupa... Almanya bir sorun olmuştur, Fransa bir sorun olmuştur." (US Defense.gov, 2002). Rumsfeld, eski Avrupa söylemiyle 20. Yüzyılın iki büyük dünya savaşının da sorunlu Almanya ve Fransa'nın sorumsuz politikalarından kaynaklandığını ve artık Avrupa'da Polonya gibi ABD'ye müzahir Avrupalı devletlerle ortak hareket edilmesine atıf yapmaktadır. 20. yüzyılın iki büyük felaketi olan 1. ve 2. Dünya Savaşlarının temel nedenleri arasında Fransa ve Almanya arasındaki geleneksel rekabet vardı. AB bütünleşme süreci Fransa ve Almanya arasındaki sorunlara neo-işlevselcilik teorisi kapsamında önce ekonomik birliktelik sağlanarak son verilmesine, bu birlikteliğin diğer Avrupalı devletleri de içine alacak şekilde genişlemesine ve ekonomik birlikteliğin siyasi, savunma ve güvenlik ile diğer alanlarda da geliştirilmesine dayanmaktadır.

AB bütünleşme sürecinin önemli gündem maddelerinden birisi de ortak savunma ve güvenlik girişimleri olmuştur. Soğuk Savaş sonrası, Avrupa'nın ortasında vuku bulan Bosna-Hersek trajedisi, Kosova'daki etnik çatışmalar, ABD'nin 9/11 terör saldırısı sonrası Irak'ı işgali ve Almanya ile Fransa'nın bu askerî harekâta karşı çıkmaları gibi uluslararası güvenlik olayları Avrupa Ordusu tartışmalarını Avrupa'nın gündemine getirdi. Trump'ın ABD Başkanı olmasından sonra Almanya'yı NATO'ya yeterince katkı sağlamamakla eleştirmesinin ardından Fransa Cumhurbaşkanı Macron ve Almanya Başbakanı Merkel Avrupa Ordusu söylemlerini artırarak Avrupa'nın güvenliğinin Avrupalılar tarafından sağlanması görüşlerini paylaştılar.

Avrupa Ordusu, ancak AB'nin tek nükleer gücü olan Fransa ve AB'nin en zengin devleti Almanya'nın ekonomik katkısı ile gerçekleştirilebileceği için bu makalede iki devletin güvenlik belgeleri ile savunma harcamaları analiz edildi. Daha özerk bir Avrupa'yı amaçlayan politikalar geleneksel olarak Fransa tarafından ortaya atılmış ve öncelikle AB'nin en büyük gücü Almanya ile iş birliğinin sağlanarak yol alınması benimsenmiştir. Bu bağlamda 2019 yılında Almanya ile Fransa arasında imzalanan Aachen Antlaşması önemli bir eşik oluşturmaktadır.

Almanya ve Fransa milli güvenlik strateji belgesi olarak belli dönemlere yönelik beyaz kitap hazırlamakta, söz konusu dokümanlarda hem tehdit algılarını hem de silahlı kuvvetlerinin imkân ve kâbiliyetleri ile silahlı kuvvetlerinin geleceğe hazırlanması konularını kamuoyu ile paylaşmaktadırlar. 21. yüzyılın başlangıcından 2019 yılına kadar hem Fransa hem Almanya ikişer beyaz kitap yayımlamıştır. Bu çalışmada her iki devletin beyaz kitaplarındaki tehdit tanımları, realist akademisyen Walt'un tehdit dengesi teoremi ışığı altında analiz edilmiştir. Ayrıca, Almanya ve Fransa'nın 2000-2019 yılları arasındaki savunma harcamaları ile asker sayıları da incelenmiştir. Tehditler, savunma harcamaları ve silahlı kuvvetlerin asker sayılarının birlikte değerlendirilmesi neticesinde; Avrupa Ordusu'nun AB'nin tek nükleer gücü Fransa ve en zengin devleti Almanya temelinde kurulma ihtimali açıklanmaya gayret edilmiştir.

Makalenin inceleme zaman aralığındaki savunma ve güvenlik alanındaki temel esasların belirlendiği en önemli antlaşma, 13 Aralık 2007’de imzalanan ve 2009 yılı itibariyle yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması (Treat of European Union-TEU)’dır. Bu antlaşma ile 1999’daki ABD Helsinki Zirvesi’nde yürürlüğe giren Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (European Security and Defence Policy-ESDP) yerini Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (Common Security and Defence Policy-CSDP)’na bırakmıştır. Aynı zamanda, “Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Birlik Yüksek Temsilcisi” makamı ihdas edilerek bu makama seçilen kişinin eş zamanlı olarak AB Komisyonu Başkan Yardımcılarından birisi olması konuya verilen önem açısından oldukça anlamlıdır (Turhan, 2019: 354). Lizbon Antlaşması’nın 42. Maddesi’nde ise AB üyesi bir devletin toprak bütünlüğüne saldırı olması hâlinde diğer üye devletlerin ellerinden gelen tüm imkânlarla yardım etme yükümlülüğü vurgulanmıştır. Lizbon Antlaşması’na göre Avrupa Ordusu’nun kurulması için iki ana yol bulunmaktadır. TEU’nun 42(2) maddesine göre, ortak bir savunma politikası, ancak Avrupa Konseyi’nin oybirliğiyle aldığı kararla oluşturulabilir, bu da her üyenin kendi kurumlarını, yönetmeliklerini düzenlemesi ve onay için ulusal referandumlara gitmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Öte yandan, TEU’nun 20. Maddesi, en az dokuz üye devletin “Birliğin münhasır olmayan yetkileri çerçevesinde” kendi aralarındaki iş birliğini geliştirmesini kabul etmektedir. Şu ana kadar AB üyesi devletler her iki maddeye göre AB üyesi devletlerin farklı tehdit algılamaları ve ABD’ye farklı yaklaşımları nedeniyle ortak bir güvenlik ve savunma politikasını uygulamaya geçirememişlerdir. Avrupa Ordusu konusunda Rusya’yı bir tehdit olarak gören ve ABD/NATO güvenlik eksenine daha yakın olan Doğu Avrupa devletleri ile daha özerk bir Avrupa Ordusu’nu savunan ve Rusya’yı tehdit olarak görmeyen Fransa-Almanya liderliğindeki Batı Avrupa devletlerinden oluşan iki ana yaklaşım bulunmaktadır.

Fransa Cumhurbaşkanı Macron, 2018 yılında yaptığı bir konuşmada; Avrupalılar olarak gerçek bir Avrupa ordusuna sahip olmaya karar vermedikçe kendilerini koruyamayacaklarını iddia etti (BBC, 2018). Macron, basına verdiği bir mülakâta da; Avrupa’nın kendisini stratejik olarak jeopolitik bir güç olarak düşünmeye başlamasının zamanının geldiğini; aksi takdirde kaderlerini kontrol edemeyeceklerini açıkladı (The Economist, 2019). Almanya Başbakanı Merkel ise; ABD’yi kastederek başkalarına güvenebilecekleri zamanların geride kaldığını ve AB olarak hayatta kalmak için Avrupalılar olarak kaderlerini kendi ellerine almalarına gerektiğini gelecekte bir gün gerçek bir Avrupa Ordusu vizyonu üzerinde çalışmalarını gerektiğini ifade etti (Maia ve Herszenhorn, 2021). AB eski Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini, yeterli askeri güçle desteklenen ortak bir dış politika stratejisinin yaygınlaştırılmasının stratejik bir gereklilik olduğunu iddia etti (Munich Security Conference.org, 2017). Eski Almanya Savunma Bakanı Ursula von der Leyen ise “Avrupalıların ordusu” terimini kullanmayı tercih etti (Frankfurter Allgemeine, 2018). Tüm bu açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde hem AB hem Fransa hem de Almanya’daki karar vericilerin ve güvenlik politikası yetkililerinin ABD’den bağımsız olarak Avrupa Ordusu vizyonu konusunda mutabakat içinde oldukları anlaşılmaktadır.

1. Teori ve Metodoloji

Samuel Huntington (2009), dünyanın bir süper güç ve Avrupa’daki Alman-Fransız nüfuz alanı da dâhil olmak üzere birkaç büyük güçten oluşan tek-çok kutuplu (hibrit) bir sisteme tanık olduğunu iddia etmektedir. Delphine Deschaux-Dutard’a göre (2019:37), Fransız-Alman yakınlaşması Avrupa güvenlik inşasının temel direklerinden biridir, ancak aralarında nasıl ilerleneceğine dair tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Milli güç unsurlarının hiyerarşisinde, askeri stratejiler milli stratejileri desteklemek zorundadırlar,

ancak askeri yetenekler de milli politikaları sınırlandırmaktadırlar (Lykeke, 1989). Şirketler gibi devletler de amaçları ile imkân ve mevcut kabiliyetlerinin bu amaçları desteklememesi durumunda iflas etme eğilimindedirler, bu durum "Lippmann açığı" olarak adlandırılmaktadır (MacDonald ve Parent, 2011). Kagan (2002), Avrupa'nın güç kullanma konusundaki isteksizliğinin güç zafiyetinden kaynaklandığını savunmaktadır. Askeri açıdan zayıf olması ise ekonomik gücünün eksikliğinden değil, kendi bilinçli tercihinden kaynaklanmaktadır (Cooper, 2004: 159). Örneğin, Batı Almanya'nın 1990 yılına kadar 5.000'den fazla muharebe tankı, yaklaşık 500.000 askeri personeli varken ve Gayrisafi Yurt İçi Hasılası (GSYİH)'nin yaklaşık %3'ünü savunmaya harcarken, Almanya'nın altı denizaltısından hiçbirisinin denizlere açılmadığı bir döneme tanıklık ediyoruz. Bu radikal olumsuz askeri dönüşümde, Angela Merkel'in Soğuk Savaş sonrası dönemde askeri harcamaları radikal şekilde azaltma, zorunlu askerliği sona erdirme ve mecburi askerliğe dayalı büyük bir orduyu, küçük ve profesyonel bir orduya dönüştürme kararının da etkisi bulunmaktadır (The Economist, 2018). Fransa, Almanya'ya göre daha farklı bir savunma konseptine ve silahlı kuvvetlere sahip olduğu için Soğuk Savaş sonrasında da askeri gücünün çoğunu muhafaza etmiştir. Fransa'nın Almanya'dan en büyük farkı nükleer bir güç olması ve Fransa dışındaki askeri gücü olan 9 alaydan müteşekkil lejyonlarının bulunmasıdır. Bununla birlikte Fransa, 1996'da tamamen profesyonel bir orduya geçmiş ve karadan karaya nükleer füzelerini etkisiz hâle getirme dışında önemli bir kuvvet değişikliğine gitmemiştir. (France Presidence de la Republique, 2008: 1).

Avrupa Ordusu Konsepti ilk kez 1950 yılında Avrupa Savunma Topluluğu (European Defense Community-EDC) adıyla oluşturulmaya çalışıldı. Planlanan Avrupa Ordusu'nda, ortak bir Avrupa Savunma Bakanı ve 100.000'in üzerinde askeri olan kuvvetli bir Avrupa Ordusu amaçlanmıştı. Ancak, Fransa'nın Almanya'nın yeniden silahlanarak güçlenmesi ve tehdit olma endişesi ve savunma konusunun milli olması gerektiği konusundaki hassasiyeti nedeniyle söz konusu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Dockrill, 1991: 141).

Moravcsik (2014), Fransa ile Almanya arasındaki ikili ilişkinin çağdaş Avrupa'nın merkezinde yer aldığını ve son yarım yüzyılda savunma da dâhil olmak üzere neredeyse her Avrupa politika girişiminin merkezinde bu iki devletin yer aldıklarını iddia etmektedir. Kempin ve Kunz'a göre (2017); Fransız-Alman savunma ve güvenlik iş birliğindeki gelişim, Avrupa'nın stratejik özerkliğine yönelik önemli bir adım olacaktır ve ortak hazırlanmış bir Fransız-Alman Beyaz Kitabı başarıyı arttıracaktır. Walt (1987: VI), devletlerin aslında; gücün, saldırı yeteneklerinin, coğrafi yakınlığın ve algılanan niyetlerin bir fonksiyonu olarak tehditlere karşı ittifaklar oluşturduğunu savunmaktadır ve buna tehdit dengesi ismini vermiştir. Tehdit dengesi kavramını uluslararası ilişkiler literatürüne kazandıran Walt (1991), güvenlik çalışmalarını "tehdit ve askeri güç kullanımı çalışmaları" olarak tanımlamaktadır. Walt (1998), dış tehditlere karşı devletlerin ittifak yaptıklarını, Sovyetler Birliği ortadan kalktığı için NATO'nun geleceğinin belirsiz olduğunu, çünkü İttifak'ı bir arada tutan ana dış tehdit gücünün mevcut olmadığını iddia etmiştir.

Bu makalede metodoloji olarak, Fransa ve Almanya'nın ilk el strateji belgeleri olan beyaz kitapları analiz edilerek, liderlerin söylemlerinin askeri yetenekleri ile ne ölçüde tutarlı olduğu farklı bir bakış açısıyla ve somut olgularla ortaya konacaktır. Bu kapsamda, bu çalışmada Fransa ve Almanya'nın algıladıkları tehdit tanımları ise beyaz kitaplarındaki nitel içerik analizi yöntemiyle; asker sayıları ve savunma harcamaları da Dünya Bankası'nın verilerine göre araştırılmıştır.

2. Fransa'nın Beyaz Kitaplarının ve Savunma Verilerinin Analizi

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) verilerine göre; 2018'deki küresel askeri harcamaların %60'ı, savunma harcaması en yüksek beş devlet olan ABD, Çin, Suudi Arabistan, Hindistan ve Fransa tarafından yapıldı (SIPRI, 2019). 2020'deki küresel askeri harcamaların %62'si ise; ABD, Çin, Hindistan, Rusya ve İngiltere tarafından gerçekleştirildi (SIPRI, 2021). Fransa 2018 yılında dünyanın savunma harcamalarında beşinci devleti iken, 2020 yılında sekizinciliğe düştü.

Fransa'nın savunma doktrininin temellerini belirleyen emekli asker ve Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'e göre, Fransa'nın stratejisinin küresel bir boyutu olmalı ve bu vizyon, öz yardım (self help) olarak Fransa tarafından yalnızca konvansiyonel araçlarla değil, aynı zamanda nükleer güç ile de desteklenmelidir (Helnarska, 2013). Fransız Anayasası'nın 15. Maddesi'ne göre cumhurbaşkanı başkomutandır ve dolayısıyla nükleer silahları kullanma kararı da başkomutana aittir.

2.1. Beyaz Kitapların Analizi

Fransa tarafından tüm Soğuk Savaş boyunca yalnızca bir beyaz kitap yayımlanmıştır. Bu makalenin kapsam zaman aralığında ise, 2006 Beyaz Kitap ve 2013 Beyaz Kitap olmak üzere iki beyaz kitap yayımlanmış olması verisi tek başına, Soğuk Savaş sonrası uluslararası güvenlik mimarisindeki hızlı değişimi ve Fransa'nın Soğuk Savaş sonrası yeni uluslararası yapıya uyum sağlamasının zorluğunu göstermektedir. 2013 yılı beyaz kitapta belirtildiği gibi, Fransa'nın stratejik öncelikleri ve tehdit algılamaları zaman içinde değişmiştir. Kronolojik olarak ifade etmek gerekirse, nükleer caydırıcılık ilk beyaz kitap olan 1972 yılı beyaz kitabın önceliğiydi. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, ikinci beyaz kitap olan 1994 yılı beyaz kitaptaki radikal değişiklik kararı ise silahlı kuvvetlerin profesyonelleştirmesiydi (France Présidence de la République, 2008). 2008 yılı beyaz kitap, Amerikan strateji belgelerinden etkilendiği için başta terörizm olmak üzere genişletilmiş güvenlik kavramlarını içermektedir (France Présidence de la République, 2008). 2013 beyaz kitabında ise, Fransa'nın hiçbir tehdit olmadan tarihte ilk defa en güvenli dönemini yaşadığı belirtilmektedir (France Présidence de la République, 2013).

2008 yılı beyaz kitapta belirtilen temel bulgu, 1994 beyaz kitabından beri dünyadaki güçler hiyerarşisinin değiştiğinin ve değişimin devam edeceğinin belirtilmesidir (France Présidence de la République, 2008). Soğuk Savaş'taki uluslararası iki kutuplu yapı ABD'nin liderliğinde tek kutuplu yapıya evrilmiş olmakla birlikte, Çin'in yükselişi ve Rusya'nın güçlenmesi ile çok kutuplu bir yapıya geçiş de söz konusudur. Fransa'nın çok kutuplu dünyada kendi gücüyle bekasını sürdüremeyeceğinden hareketle neo-realizm teorisinin varsayımları kapsamında 2009'da NATO'ya yeniden girmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda; 2008 Fransız Beyaz Kitabı'nda, AB ile NATO arasında rekabet olmadığı ve her iki teşkilatın birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu belirtilmektedir. Fransa, De Gaulle'ün nükleer ve konvansiyonel kuvvetlerinin üzerindeki mutlak ulusal kontrolü gerekliliği üzerine 1966'da terk ettiği NATO'nun askeri yapılarına, bazı çekinceler koyarak, özerkliğe dayanan ve otomatik askeri taahhüdü dışlayacak şekilde yeniden katıldı (Grand, 2011). Fransa'nın güvenlik politikasının ana ilkelerinden biri olarak AB'nin uluslararası güvenlik ve kriz yönetiminde önemli bir oyuncu olma niyetinin altının çizildiği dokümanda, "Avrupa'nın buna karşılık gelen askeri ve sivil yeteneklerle donatılmasının" hedeflendiğini belirten bir bölüm de bulunmaktadır (France Présidence de la République, 2008: 7).

Soğuk Savaş sonrası dönem de sona ermiş ve Fransa'nın öncelikli coğrafi ilgi alanı Atlantik Bölgesi'nden Akdeniz, Basra Körfezi ve Hint Okyanusu'na kaymıştır (France

Présidence de la République, 2008: 1). 1999'da Fransa, önce tam profesyonel orduya geçerek ve ardından karadan karaya nükleer füzelerini etkisiz hâle getirerek (yalnızca hava ve denizaltı ikinci vuruş nükleer kapasitesi korunmuştur) ve son olarak önemli kuvvet projeksiyon yeteneği yaratmak suretiyle stratejisinde ve askeri güç yapısında köklü bir değişikliğe gitmiştir (France Présidence de la République, 2008: 3). Soğuk Savaş sonrası dönemin de sona erdiğinin açık ve net bir şekilde ifade edildiği 2008 Beyaz Kitabında stratejinin kalbinin, yeni doğrudan hassasiyetler karşısında Fransız halkının ve topraklarının korunması üzerine odaklandığı belirtilmektedir (France Présidence de la République, 2008: 6). 2008 Beyaz Kitabı, "Sanayinin Avrupalı olması gerektiğini" vurgulamaktadır, çünkü "Avrupa devletleri artık ulusal düzeyde her teknoloji ve kapasitede uzman değildirlir" (France Présidence de la République, 2008: 2). Fransa Silahlı Kuvvetlerinin hedeflenen kuvvet yapısında özet olarak; 88000 kişilik Kara Kuvvetleri; bir uçak gemisi grubu, Rafale uçakları ile modernize edilmiş Mirage 2000-D uçaklarından teşkil edilen ve toplam 300 savaş uçaklı müşterek hava gücü bulunmaktadır (France Présidence de la République, 2008: 2).

Tehdit dengesi kapsamında hem coğrafi yakınlık (Almanya ile hem NATO hem AB'de birlikte yer almaktadır, Rusya ile de komşu değildir.) hem de algılanan tehdit bakımından herhangi bir tehditten bahsedilmemektedir. Bununla birlikte nükleer silahlar var oldukça, Fransa'nın güvenliği için gerekli olduğu müddetçe nükleer kabiliyetinin korunmasının elzem olduğu belirtilmektedir (France Présidence de la République, 2008: 7). Balistik ve seyir füzesi tehditleri, daha gelişmiş füzelerin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak, Avrupa'daki daha geniş hedef ülkeler yelpazesini vurma mesafesi içine alabilecektir (France Présidence de la République, 2008: 3). "Cihatçılıktan ilham alan terörizm" en açık hassasiyet olarak kabul edilmektedir ve söz konusu ideolojik terörizmin doğrudan hem Fransa hem de Avrupa'yı hedef aldığı iddia edilmektedir (France Présidence de la République, 2008: 5).

Sonuç olarak; 2008 yılı beyaz kitabında ne bir tehdit ne bir riskten bahsedilmemektedir. Tehdit olmamakla birlikte yeni hassasiyetler başlığı altında en tehlikeli konunun kitle imha terörizmi olduğu ve bu kapsamda teröristlerin kitle imha silahlarına ulaşmalarının tehdit seviyesini artıracığı vurgulanan dokümanda, döneminin Amerikan dokümanlarındaki ifadeler ile oldukça yakın bir terminoloji kullanıldığı tespit edilmiştir.

2013 yılı beyaz kitapta, Fransa'nın "ekonomisi, fikirleri, dili, diplomatik ve askeri yetenekleri ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki sandalyesi vasıtasıyla" uluslararası ilişkilerde milli değerleri ve menfaatleri ile uyumlu olarak yoğun bir şekilde yer aldığı ifade edilmektedir (France Présidence de la République, 2013: 7). Dünya gerçekten çok kutuplu ve aynı zamanda daha ayrılmış durumdadır (France Présidence de la République, 2013: 32). Nükleer caydırıcılık hayati öneme sahiptir ve Fransa'yı herhangi bir devlet liderliğindeki saldırıya karşı korumaktadır (France Présidence de la République, 2013: 67). Fransa, NATO ve AB'nin yeni güvenlik mimarisi altında iki tamamlayıcı kurum olduğunu varsayarak, Avrupa'nın daha fazla sorumluluk alması gerektiğine inanmaktadır, çünkü Avrupa güvenlik ve savunma politikasının pragmatik bir şekilde yenilenmesi zorunlu hâle gelmiştir (France Présidence de la République, 2013: 126). Ekonomik kriz ulusları askeri yeteneklerini birleştirmeye zorlamaktadır. En önemli ortaklarının AB üyeleri olduğunu varsayan Fransa, Avrupa'nın her bir üyesinin kaynaklarını bir araya getiren daha kolektif bir strateji yoluyla daha fazla sorumluluk almasını beklemektedir (France Présidence de la République, 2013: 9). Fransa, Avrupa'da askeri yeteneklerin paylaşılması

ve havuzlanması (pooling) girişimlerini desteklemektedir (France Présidence de la République, 2013: 126).

Fransız Kara Kuvvetleri, yaklaşık 200 ağır tank, 250 orta tank, 2.700 çok amaçlı zırhlı ve savaş aracı, 140 keşif ve saldırı helikopteri, 115 taktik helikopter ve yaklaşık 30 taktik insansız hava aracı ile desteklenen 66.000 konuşlandırılabilir birlik personeli ile 7 tugaylık operasyonel bir güce sahiptir (France Présidence de la République, 2013). Donanmada genel olarak dört adet nükleer balistik füze taşıyan denizaltı, altı nükleer enerji ile çalışan taarruz denizaltısı, bir uçak gemisi, 21 firkateyn, 15 devriye botu bulunmaktadır (France Présidence de la République, 2013). Hava Kuvvetlerinde ise 225 savaş uçağı (hava ve deniz ortak), yaklaşık 50 taktik nakliye uçağı, yedi tespit ve hava gözetleme uçağı, 12 çok rollü yakıt ikmal uçağı, 12 gözetleme uçağı ve sekiz orta menzilli karadan havaya füze sistemi bulunmaktadır (France Présidence de la République, 2013).

2013 beyaz kitabında üç stratejik hareket tarzı belirtildikten sonra hareket tarzlarının fayda ve mahzurları da açıklanmıştır; birinci hareket tarzı Fransa'nın tam bağımsız olmasıdır ve bu mevcut güç dağılımında gerçekçi bulunmamaktadır; ikinci hareket tarzı ise Fransa'nın güvenliğinin NATO ve ABD'ye devredilmesidir, ancak her devletin farklı öncelikleri olduğu için bu hareket tarzı da ihtiyacı tam karşılamamaktadır; üçüncü hareket tarzı ise entegre bir Avrupa savunmasıdır, bu hareket tarzı için Fransa daha etkin ve güvenilir bir Avrupa savunma stratejisi tutkusunu açıklasa da uygulama güçlüğünün farkında olduğu da not edilmektedir (France Présidence de la République, 2013: 59). Bu ifadelerden sonuç olarak; Fransa'nın her ne kadar ortak bir Avrupa savunma ve güvenlik tutkusu olsa da, bunun uygulanmasının kolay olmadığına 2013 beyaz kitabında da belirtmesi önemli bir bulgudur.

Belgede, "tehdit" kavramının, Fransa'nın potansiyel olarak düşmanca bir niyetle başa çıkması gereken herhangi bir durumu ifade ettiği, "risk" teriminin ise herhangi bir düşmanca niyet içermeyen, ancak Fransa'nın güvenliğini etkileyebilecek gerçekleşebilmesi olası/muhtemel bir durumu temsil ettiği açıklanmıştır. "Fransa Küresel Erişime Sahip Bir Avrupa Gücü" başlığı altında; Fransa'nın artık kendi topraklarına karşı herhangi bir doğrudan, açık konvansiyonel askeri tehditle karşı karşıya kalmadığı, tarihinde ilk kez Avrupalı ortaklarıyla aynı safta olduğu belirtilmektedir (France Présidence de la République, 2013: 13). Doğal, endüstriyel, sağlık ve teknolojik olayların yanı sıra herhangi bir siyasi olay da riskler arasında ifade edilmektedir (France Présidence de la République, 2013: 10).

Fransa'nın güvenliğine yönelik görünen stratejik bir tehdit olmadığı, ancak Fransa'nın silah sistemleri ve teçizatı için gerekli yenilikçi sivil veya askeri teknolojileri entegre etme kapasitesini pekiştirmesi gereken, hızla değişen ve öngörülemez bir ortamda olduğundan bahsedilmektedir (France Présidence de la République, 2013: 119). Lizbon Antlaşması'nın ortak savunmaya yönelik maddelerine rağmen, AB Üye Devletlerinin tehdit algılamalarındaki, stratejik kültürlerindeki, milli tutkularındaki farklılıklar karşılıklı endişe kaynağına neden olabilmekte ve savunma alanındaki hızlı entegrasyon umutlarının gerçekçi olmadığı belirginleşmektedir (France Présidence de la République, 2013: 17).

Avrupa içinde Fransa ve Almanya ile hem stratejik kültür hem Rusya'ya coğrafi uzaklık ve hem de kendi aralarındaki coğrafi yakınlık nedeniyle Belçika, Lüksemburg, İtalya, İspanya gibi devletler ile yine Lizbon Antlaşması'nın 20. Maddesi'ne dayanarak, en az dokuz üye devletin savunma alanında iş birliği alternatifinin daha uygulanabilir olduğu

sonucuna varılmaktadır. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine başvurmaları ise NATO ile AB Ortak Savunma ve İşbirliği konusunda NATO'nun güvenlik alanında başat aktör olduğunu teyit etmektedir.

2.2. Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

Fransa'nın savunma harcamaları ve asker sayıları, son yirmi yılı gösteren Tablo 1 ve Tablo 2 olmak üzere iki ayrı tabloda analiz edilmiştir.

Tablo 1. Fransa'nın 2000-2010 Yılları Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

Yıl	Savunma Harcaması (milyar USD)	Savunma Harcaması (% GSYİH)	Asker Sayısı (bin)
2000	28.4	2.1	389
2001	28	2	374
2002	30.6	2	362
2003	38.6	2.1	360
2004	44.5	2.1	358
2005	44.4	2	359
2006	45.8	2	354
2007	50.7	1.9	353
2008	55.4	1.9	353
2009	56.4	2.1	342
2010	52	2	342

Kaynak: World Bank Data, 2022.

Savunma harcamalarında NATO'nun üye devletler için belirlediği GSYİH'nin %2 hedefinin Fransa tarafından karşılandığı Tablo 1'de açık bir şekilde görülmektedir. Savunma harcamalarının toplam maliyet rakamlarına göre 2000 yılında 28 milyar dolar olan savunma harcamalarının, 2009 yılında 56 milyar dolarla en yüksek seviyesine ulaştığı görülmektedir. Fransa'nın savunma harcamalarının artışında, savunmaya ayrılan GSYİH'daki oranların birbirine çok yakın olması nedeniyle dolar bazındaki rakamsal artışların bütçe artışından kaynaklanan bir durum olduğu değerlendirilmektedir. Asker sayılarını incelediğimizde ise; 2000 yılında 389.000 olan asker sayısının 2010 yılında yaklaşık %10'luk bir azalışla 342.000'e düştüğü görülmektedir.

1997 ile 2001 yılları Fransız Ordusu için personel yapısı ve sayısı bakımından çok önemliydi, çünkü bu zaman aralığında zorunlu askerlik sistemi sona ermiş ve Fransa Silahlı Kuvvetleri tamamen profesyonel bir orduya dönüşmüştür. Askeri personel sayısındaki azalmanın nedeni personel alımındaki bu değişiklikten kaynaklanmaktadır.

Tablo 2. Fransa'nın 2011-2019 Yılları Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

Yıl	Savunma Harcaması (milyar USD)	Savunma Harcaması (% GSYİH)	Asker Sayısı (bin)
2011	54	1.9	332
2012	50.2	1.9	326
2013	52	1.8	318
2014	53.1	1.9	312
2015	45.7	1.9	306
2016	47.4	1.9	306
2017	49.2	1.9	307
2018	51.4	1.8	305
2019	50.1	1.8	304

Kaynak: World Bank Data, 2022.

2011-2019 yıllarındaki olgular analiz edildiğinde asker sayısının 2011 yılında 332000 iken yaklaşık %10 azalışla 2019'da 304.000'e düştüğü görülmektedir. GSYİH'daki savunma harcamalarının oranı ortalama %1.9 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar birlikte değerlendirildiğinde Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un Avrupa Ordusu söylemleri ile savunma harcamalarının ve asker sayılarındaki son 19 yıldaki azalış arasında tutarlılık bulunmamaktadır. Savunma harcamalarının personel ve teçhizat kalemleri bakımından da analiz edilmesinin resmin daha açık olarak anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 3. Savunma Harcamalarının Teçhizat Kalemine Oranı

Yıl	2000-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
%	19.7	22.6	30.2	28.2	30.6	28.6	24.7	25	24.4	24.17	23.6	24.4

Kaynak: NATO Information on Defense Expenditures, 2022.

Fransa'nın profesyonel orduya geçmesi nedeniyle savunma bütçesindeki artışların yüksek teknoloji silah ve araçların yüksek maliyetinden kaynaklandığı, incelenen döneme ilişkin 2009-2014 yıllarındaki Rafale uçağı alımının etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Söz konusu yıllar dışında savunma harcamalarındaki teçhizat kaleminin oranı ortalama %24 civarındadır ve önemli bir artış tespit edilememiştir.

Tablo 4: Savunma Harcamalarının Personel Kalemine Oranı

Yıl	2000-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
%	59.6	55.7	47.6	49.4	49.1	49.2	48.5	47.7	47.9	47.9	46.9	45.81

Kaynak: NATO Information on Defense Expenditures, 2022.

Fransa Silahlı Kuvvetleri'nin profesyonel orduya geçmesi ile sabit maliyetler kapsamında savunma bütçesinin yaklaşık yarısının personel harcamalarına tahsis edildiği görülmektedir. Nükleer caydırıcılık yeteneği de Fransa'ya yüklü bir maliyet getirmektedir. 2018 yılının savunma harcamalarının yaklaşık 12 milyar Avrosu personel harcamalarına giderken, nükleer caydırıcılık için dört milyar Avro tahsis edilmiştir. Bu durum Fransa'nın yüksek teknolojiye dayalı yetenek tabanlı stratejilerde ilave kaynağa ihtiyaç duyduğunu kanıtlamaktadır. Fransa'nın, bütçesine ek maliyet getirmeden Almanya'nın ekonomik gücüyle savunma sanayisinin gelişmesi kapsamında Avrupa Ordusu söylemlerini kullandığı değerlendirilmektedir.

3. Almanya'nın Beyaz Kitaplarının ve Savunma Verilerinin Analizi

Ukrayna Savaşı, Almanya'nın Avrupa Ordusu'na ve savunma harcamaları konusundaki Soğuk Savaş sonrası politikalarını radikal bir şekilde değiştirdi. Öyle ki; Almanya Başbakanı Scholz basına yaptığı açıklamada, Almanya'nın ordusuna 100 milyar Avro yatırım yapması ile NATO'nun Avrupa'daki en büyük ordusu Alman Silahlı Kuvvetleri olacak açıklamasını yapmak zorunda kaldı (TRT, 2022). Almanya Şansölyesi Scholz, AB'nin muhtemel tehlikelerden korunması için "Avrupa Ordusu"na ihtiyaç duyduğunu ve 2025 yılına kadar ortak bir saldırı gücü kurulması gerektiğini ifade etti (CNN, 2022).

Ancak, Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan önce incelenen döneme ait veriler ve bulgular farklı bir durumu göstermektedir. NATO eski Genel Sekreteri Rasmussen, German Marshall Fund'da yaptığı konuşmasında, NATO'nun Sürüm 1.0 diye tanımladığı Soğuk Savaş İttifakının ortak tek bir düşmana karşı: tamamen savunma amaçlı ve büyük statik ordularla başarıyla tamamladığını ifade etti. Aynı konuşmasında vücudun belli bir noktadan sonra fazlalık olan yağlar yerine artık kasları ve kemikleri yediğini vurguladı (Rasmussen, 2010). Rasmussen'in açıklaması, bu makalenin zaman aralığındaki Almanya Silahlı Kuvvetleri'nin durumunu çok iyi tasvir etmektedir. Almanya Silahlı Kuvvetleri fazlalık olan yağlar yerine kaslarını ve kemiklerini kaybetmiş görünmektedir. Almanya, Soğuk Savaş sonrası Varşova Paktı'nın 1991'de dağılması sonucu tehdit algısının ortadan kalkması nedeniyle asker sayılarını ve savunma harcamalarını önemli ölçüde azalttı. Bu kapsamda; 1990'larda 500.000 olan Alman asker sayısını 2015'te tüm zamanların en düşük seviyesi olan 168.000'e kadar düşürdü. Almanya'nın Soğuk Savaş'ın bitiminden hemen önce, 1988'de aktif ve hazır 15 tümeni varken, şu anda bir tümeni bile hazırlamakta zorluk çekmektedir (Colby ve Mitchell, 2020).

3.1. Almanya'nın Beyaz Kitaplarının Analizi

Almanya'nın ilki 2006 yılında ikincisi 2016 yılında olmak üzere 21. Yüzyılda iki beyaz kitabı yayımlanmıştır.

2006 yılı beyaz kitap, güvenliğin uluslararası düzeyde tek bir milletin veya ulusal düzeyde silahlı kuvvetlerin çalışmalarıyla sağlanamayacağını ve bu nedenle Alman güvenlik politikasının her şeyi kapsayan çok taraflı bir güvenlik anlayışına dayandığını göstermektedir. Aynı şekilde, Transatlantik ortaklığının hem Almanya'nın hem de Avrupa'nın ortak güvenliğinin temelinde olmaya devam ettiği belgede vurgulanmaktadır. Gelecekte de NATO'nun, Almanya'nın güvenlik ve savunma politikasının mihenk taşı olmaya devam edeceği ve Almanya'nın güvenliğine yönelik küresel zorlukların, etkili NATO İttifakı ile karşılanabileceğinin belirtildiği belge Fransa'nın beyaz kitaplarından farklı bir tonda yazılmıştır.

Kara Kuvvetleri; dörder tugaylı iki zırhlı tümen, iki tugaydan oluşan bir mekanize tümen ile iki hava indirme tugayı ile Özel Kuvvetler Komutanlığından oluşan özel operasyonlar tümeni olmak üzere dört tümenden oluşmaktadır. 2020 yılında Almanya Parlamentosu için Almanya Silahlı Kuvvetlerinin durumunu açıklayan raporda; Alman Deniz Kuvvetlerinin tarihteki en düşük yetenek seviyesinde olduğu belirtilmiştir. Raporda, dokuz firkateyn 15 büyük muharip gemiden oluşan bir donanmanın olduğu ve yeni gemi yapımı planlanmadığı yazılmıştır (Bundestag.de, 2019). Raporda benzer şekilde Alman Hava Kuvvetlerinin de 2018 yılında tarihinin en düşük seviyesine indiği belirtilmiştir (Bundestag.de, 2019: 5). Bazı silahların operasyonel durumunu ifade etmek gerekirse; 52 Tiger taarruz helikopterinden 12'sinin; 128 Eurofighter savaş uçağının 39'unun; 176 Puma piyade zırhlı muharebe aracından 48'inin ancak 2018 yılı sonuna kadar operasyonel olabileceği raporda belirtilen hususlar arasındadır. Bu verilerden Almanya Silahlı Kuvvetlerinin hem kara, hem deniz hem de hava kuvvetlerinin oldukça zayıf ve bakımsız olduğu sonucuna varılabilir. Almanya herhangi somut bir tehdit olmadığı için ve de NATO güvenlik şemsiyesi altında uluslararası ilişkiler terimlerinden beleşçi (free rider) yaklaşımına uygun şekilde hareket ettiği ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Dokümanda doğrudan bir devlet tehdidinden bahsedilmemektedir. En temel meydan okuma ve tehdit uluslararası terörizmdir. Kitle imha silahlarının dağıtılması ve yayılması sadece Almanya için değil bütün devletler için potansiyel bir tehdittir (Germany Federal Ministry of Defence, 2006: 3). Konvansiyonel devlet tehditlerinin üstesinden gelmeyi amaçlayan eski stratejiler, mevcut asimetrik tehditler karşısında yetersiz hale geldiğinden çağdaş güvenlik politikaları yeni ve giderek daha karmaşık hale gelen zorlukları da kapsamalıdır (Germany Federal Ministry of Defence, 2006: 3).

2016 yılı beyaz kitapta, Almanya'nın artık bir cephe ülkesi olmadığı ve Alman Silahlı Kuvvetleri'nin Soğuk Savaş'ın bitmesi ile hem kabiliyet hem de teçhizat bakımından oldukça küçüldüğü ifade edilmektedir (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 32). Belgede Almanya'nın "hem coğrafi hem de demografik olarak" küresel düzeyde "orta ölçekli bir devlet" olduğu belirtilmektedir (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 22-23). Bu nedenle ana politika olarak Avrupa bütünleşmesinin derinleştirilmesi ve transatlantik ortaklığın pekiştirilmesi gösterilmektedir (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 25). Alman güvenlik politikasının uzun vadeli hedefi, ortak bir Avrupa Güvenlik ve Savunma Birliği yaratmaktır (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 139). Fransa beyaz kitabında olduğu gibi uluslararası sistemin hem ekonomik hem de askeri anlamda çok kutuplu bir yapıya evrildiği de belirtilen önemli hususlar arasında yer almaktadır.

2016 beyaz kitap, herhangi bir varoluşsal geleneksel ulus devlet tehdidinden veya potansiyel muhasımdan bahsetmemektedir. Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesine rağmen, Rusya Federasyonu'na karşı diyalog seçeneği ve temkinli tutum olmak üzere ikili bir yaklaşım dokümanda söz konusudur. Rusya'nın kendisini küresel emelleri olan bağımsız bir güç merkezi olarak konumlandırması nedeniyle Avrupa için yakın gelecekte sorun teşkil edeceği, ancak diğer taraftan Avrupa ve Rusya arasındaki birçok ortak yarar ve ilişkiler olduğu için iş birliğine dayalı güvenlik yaklaşımları ile sektörel ortak hareket etmeyi de dikkate alarak dengeli bir strateji izlenmesi tavsiye edilmektedir (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 32).

Ukrayna Savaşı öncesi Almanya'nın Rus petrolüne olan bağımlılığı %35, Rus kömürüne bağımlılığı ise %50 ve Rus doğal gazına bağımlılığı % 55 seviyelerindeydi (Euronews, 2022). Almanya'nın denge politikasını açıklamaktadır. Almanya'nın güvenliği

için NATO, "vazgeçilmez garantör" olarak ifade edilmektedir (Germany Federal Ministry of Defence, 2016: 64).

3.2. Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

25 yıllık sürekli küçülmenin ardından, Almanya Savunma Bakanlığı 2016 yılında toplam askeri personel sayısını artırmaya karar verdi. Almanya, profesyonel olan asker sayısını mevcut seviyesi olan 172.000'den 2025 yılına kadar 186.000'e çıkarmayı planlamaktadır (Buck, 2018). Alman Hükûmeti, ayrıca savunma bütçesini 2024 yılına kadar GSYİH'nin %1,5'ine çıkarmayı taahhüt etmiştir (Buck, 2018). Almanya'nın savunma harcamaları ve asker sayıları, Tablo 5 ve Tablo 6 olmak üzere son yirmi yılı gösteren iki ayrı tabloda analiz edilmiştir.

Tablo 5. Almanya'nın 2000-2010 Yılları Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

Yıl	Savunma Harcaması (milyar USD)	Savunma Harcaması (% GSYİH)	Asker Sayısı (bin)
2000	26.5	1.4	221
2001	25.8	1.3	308
2002	27.6	1.3	296
2003	33	1.3	285
2004	35.8	1.3	284
2005	30.3	1.1	285
2006	35.9	1.2	246
2007	40.1	1.2	244
2008	45.1	1.2	244
2009	44.5	1.3	251
2010	43	1.3	251

Kaynak: World Bank Data, 2022.

Almanya'nın askeri personel sayısında 11 Eylül 2001'deki terör saldırılarından sonra ciddi bir artış oldu. Almanya NATO'nun Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü Misyonu'nun bir parçası olarak Afganistan'a yardım ve eğitim amacıyla çok sayıda personel göndermiştir.

Tablo 6. Almanya'nın 2011-2019 Yılları Savunma Harcamaları ve Asker Sayıları

Yıl	Savunma Harcaması (milyar USD)	Savunma Harcaması (% GSYİH)	Asker Sayısı (bin)
2011	45.2	1.2	196
2012	43.8	1.2	186
2013	44.2	1.2	182
2014	44.7	1.1	179
2015	38.2	1.1	177
2016	39.9	1.1	179
2017	42.2	1.2	180
2018	46.4	1.2	181
2019	49	1.3	184

Kaynak: World Bank Data, 2022.

Tablo 5 ve Tablo 6 birlikte değerlendirildiğinde; Almanya'daki asker sayısının 2001 yılında 308 bin ile en yüksek seviyesinden son yirmi yılda yaklaşık %33 oranında azaldığı görülmektedir. Almanya'nın savunma harcamaları ise 2001'de 26 milyar dolar iken, 2001'den sonra istikrarlı bir şekilde artarak 2011'de 47 milyar dolara ulaşmıştır. Daha sonra bu rakam 37 milyar dolara kadar gerilemiş, ancak Trump'ın ABD Başkanı olarak seçilmesi ve Almanya'yı NATO savunmasına yeterince katkı sağlamadığı eleştirilerinin ardından savunma harcamaları düzenli bir artışla 49 milyar dolara çıkmıştır. Almanya'nın büyüyen ekonomisi ve istikrarlı avro sayesinde döviz kurundaki Amerikan Dolarına karşı olumlu yükselişinin de etkisiyle savunma harcamalarının dolar cinsinden artmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgular, Almanya'nın Avrupa Ordusu argümanlarını destekleyecek bir tavır sergilemediğini göstermektedir. Almanya'nın son yirmi yıldaki askeri harcamaları, Fransa'ya kıyasla daha istikrarlıdır ve oldukça düşüktür. Avrupa'nın en büyük ekonomik gücüne sahip Almanya, NATO'nun üyeleri için öngördüğü GSYİH'nin %2'sinin savunma bütçesine ayrılması prensibine riayet etmemektedir. Daha önce de belirtildiği gibi Almanya, bölgesinde herhangi bir tehdit algılamamakta ve NATO'nun ve Doğu Avrupa devletlerinin eski bir düşmanı olan Rusya'ya karşı tampon görevi görmelerine de güvenerek beleşçi bir strateji izlemektedir.

Tablo 7. Savunma Harcamalarının Personel Kalemine Oranı

Yıl	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
%	55.4	42.7	52.3	50.6	49.9	50.7	49.8	48.3	48.9	47.9	45.3

Kaynak: NATO Information on Defense Expenditures, 2022.

Tablo 7 ise savunma harcamalarının personel harcamalarına tahsis edilen payını göstermektedir. Savunma harcamalarının aslan payını personel harcamaları almaktadır. Bu

savunma bütçesi 21. Yüzyılın yetenek tabanlı stratejilerini ve kâbiliyetlerini karşılamaktan oldukça uzaktır.

Tablo 8: Savunma Harcamalarının Teçhizat Kalemine Oranı

Yıl	2000-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
%	14	15.6	17.6	16.4	16.5	12.7	12.9	11.9	12.2	11.7	12.3	14.6

Kaynak: NATO Information on Defense Expenditures, 2022.

Tablo 7 ve Tablo 8 birlikte değerlendirildiğinde; savunma harcamalarının yaklaşık yarısını profesyonel orduya geçilmesi ile birlikte personel giderleri oluşturmaktadır. Personel azalışı ile birlikte savunma harcamalarında bir düşüş de söz konusudur. Teçhizat harcamalarına gelince; bunlar ortalama %14 civarındadır ve oldukça düşük bir orandır. Bu bulgular, Almanya'nın savunmaya yatırım yapmadığını ve öyle bir niyetinin olmadığını da göstermektedir.

Sonuç

Neo-realist Walt'un tehdit dengesi teorisine göre hem Almanya hem de Fransa'nın yakın coğrafyalarında herhangi bir tehdit algısı yokken savunma harcamalarını azaltmaları neo-realizmin varsayımları ile tutarlı iken NATO üyesi olmalarına rağmen her iki devletin liderlerinin hangi tehdide karşı bir Avrupa Ordusu kurulacağını somut olarak ortaya koyamamaları bu vizyonun en büyük açmazı bu çalışmanın en önemli sonucudur. 21. Yüzyılın değişen güvenlik parametreleri kapsamında Fransa'nın çok kutuplu uluslararası yapıda kendi gücüyle bekasını sürdüremeyeceğinden hareketle 2009'da NATO'ya geri dönmesi neo-realizm teorisinin varsayımları kapsamındadır. NATO'nun 2008 Bükreş Zirvesinde alınan kararlar da neo-realizm teorisinin varsayımlarını destekleyen kararlar olmuştur. NATO tarihinin en kapsamlı içerik ve katılımıyla gerçekleştirilen söz konusu zirvede Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO'ya katılımı görüşülerek, ABD füze savunma sistemleri radarlarının Çek Cumhuriyeti'ne füze önleyici sistemlerinin ise Polonya'ya yerleştirilip ilerleyen zamanlarda NATO'ya entegresi kararlaştırıldı (NATO, 2008). Rusya ise, NATO'nun genişlemesinden ve ABD füze savunma sistemleri projesinden rahatsızlığını dile getirdi (Russian Foreign Ministry, 2013).

Fransa'nın küresel tutkusu ile askeri imkân ve kâbiliyetleri arasında fark bulunmaktadır. Çin'in gelecekte ekonomik bakımından hem ihracat hem ithalat olarak dünyanın bir numarası olacağı öngörüldüğü, Rusya'nın da geçmişte olduğu gibi zayıf olmadığı ve güç politikalarına geri döndüğü önemli tespitler arasındadır. Çin ve Rusya'nın; Körfez Ülkeleri ve Afrika'da önemli oranda silah satışları yaparak etkilerini artırdığı, AB ile NATO arasında rekabet olmadığı ve her iki teşkilatın birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu belirtilen diğer önemli konular arasındadır.

2013 beyaz kitapta, Fransa'nın stratejik önceliklerinin ve tehdit algılamalarının zaman içinde değiştiği vurgulanmaktadır. Dokümanda, Fransa'nın tarihte ilk defa hiçbir tehdit olmadan en güvenli dönemini yaşadığı belirtilmektedir. NATO imkânlarının kullanıldığı 2011 yılındaki Libya'daki NATO Operation Unified Protector ile Fransa liderliğinde 2013 yılında Mali'deki Operation Serval harekâtı hem NATO'ya ihtiyacı hem de gelişmiş savunma kâbiliyetlerine ihtiyacı öne çıkarmıştır. Bu nedenle dokümanda hem NATO'ya atıf hem de ortak bir Avrupa savunma sanayisine önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. 2013 yılı beyaz kitapta Fransa'nın Avrupa'nın ortak savunma ve güvenlik stratejisine yönelik tahlilde üç hareket tarzı analiz edilirken, üçüncü hareket tarzı

olan Avrupa bütünleşmesinin uygulamada güçlüklerle karşılaştığı belirtilmektedir. Bunun nedenleri belirtilirken; üye devletlerin hem farklı tehdit algılamalarına hem de tercih farklılıklarına dikkat çekilerek Lizbon Antlaşması'nın ortak Avrupa savunmasına yönelik maddelerine rağmen teori ile pratiğin örtüşmediği sonucuna varabiliriz. Farklı tehdit algıları Rusya'ya coğrafi yakınlık kriterlerinin etkin olması ve strateji belgelerinde de açıkça yazılması ise Walt'un tehdit dengesi teorisi ile örtüşmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine başvurmaları ise NATO ile Avrupa Ordusu söylemlerinde NATO'nun güvenlik alanında başat aktör olduğunu teyit etmektedir.

Fransa'nın makalenin kapsamında incelenen son yirmi yıldaki savunma harcamaları, asker sayıları birlikte değerlendirildiğinde Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un Avrupa Ordusu söylemleri ile savunma harcamalarının ve asker sayılarındaki son 20 yıldaki azalış arasında tutarlılık bulunmamaktadır. Fransa Silahlı Kuvvetleri'nin profesyonel orduya geçmesi ile sabit maliyetler kapsamında savunma bütçesinin yaklaşık yarısının personel harcamalarına tahsis edildiği görülmektedir. Nükleer caydırıcılık yeteneği de Fransa'ya yüklü bir maliyet getirmektedir. 2018 yılının savunma harcamalarının yaklaşık 12 milyar avrosu personel harcamalarına giderken, nükleer caydırıcılık için dört milyar avro tahsis edilmiştir. Bu durum Fransa'nın yüksek teknolojiye dayalı yetenek tabanlı stratejilerde ilave kaynağa ihtiyaç duyduğunu kanıtlamaktadır.

Almanya'nın savunma harcamaları 2001'de 26 milyar dolar iken, 11 Eylül 2001'den sonra istikrarlı bir şekilde artarak 2011'de 47 milyar dolara ulaşmıştır. Daha sonra bu rakam 37 milyar dolara kadar gerilemiştir. Almanya'nın 2006 ve 2016 beyaz kitaplarında herhangi bir devlet tehdit algısı bulunmamaktadır. Bu durum Almanya'nın savunma harcamalarını ve asker sayısını azaltmasına olanak sağlamıştır. Almanya, savaşa kadar olan beyaz kitaplarında Rusya ile yakın iş birliğinin devamını ifade ederek ABD ve NATO'dan ayrılmakla birlikte, Fransa'ya nazaran daha transatlantikçi bir politika izlemiş, NATO'nun Almanya'nın savunmasının belkemiği olduğunu ve gelecekte kurulması düşünülen Avrupa Ordusu'nun NATO'yu tamamlayacağını savunmuştur.

Her iki devletin en önemli strateji belgeleri olan beyaz kitaplarının incelenmesi ve asker sayıları ile savunma harcamaları birlikte değerlendirildiğinde; Avrupa Ordusu söylemlerinin ilk bakışta ABD hegemonyasını dengelemeye yönelik gibi bir savunma inisiyatifi gibi görünmesine rağmen, aslında herhangi bir devleti tehdit görmeksizin her iki ülkenin ekonomik kaynaklarını NATO'nun havuzlama konseptine benzer şekilde birleştirmeyi hedeflediği sonucuna ulaşılmıştır.

Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine başvurmaları NATO'nun güvenlik alanında alternatifinin olmadığını teyit etmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Ordusu ihtimalinin Rusya-Ukrayna Savaşı ile azaldığını, Almanya'nın müteakip dönemde Rusya'ya karşı ABD ile daha yakın savunma iş birliğine gideceği değerlendirilmektedir. Bunda Rusya'nın savaş boyunca nükleer silah kullanma ihtimaline yönelik yaptığı açıklamalar neticesinde, Almanya'nın sınırlı Fransa'nın nükleer şemsiyesi yerine NATO kapsamında ABD'nin nükleer korumasında kalma motivasyonun da etkili olduğu iddia edilebilir.

Kaynakça

BBC (2018, 06 Kasım). "France's Macron pushes for 'true European army'", <https://www.bbc.com/news/world-europe-46108633>, (Erişim Tarihi: 18.03.2023).

- Buck, T. (2018, 29 Kasım). "Germany plans to increase size of armed forces", Financial Times, <https://www.ft.com/content/5d79501a-f3e5-11e8-ae55-df4bf40f9d0d>, (Erişim Tarihi: 18.03.2023).
- Bundestag.de (2019). "Information from the Parliamentary Commissioner for the Armed Forces", Annual Report 2018 (60th Report), https://www.bundestag.de/resource/blob/594458/e26b85c43f6fe74f387f488961d9c387/annual_report_2018_60th_report-data.pdf, (Erişim Tarihi: 18.03.2023).
- CNN Türk. (2022,, 16 Ekim). "Scholz'dan "Avrupa Ordusu" çağrısı", <https://www.cnnturk.com/video/dunya/scholzdan-avrupa-ordusu-cagrisi>, (Erişim Tarihi: 18.11.2022).
- Colby, E. A. ve Mitchell, A. W. (2020, 23 Temmuz). "The Age of Great-Power Competition: How the Trump Administration Refashioned American Strategy", Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2019-12-10/age-great-power-competition>, (Erişim Tarihi: 18.03.2023).
- Cooper, R. (2004). The Breaking of Nations: Order and Chaos in the Twenty-First Century, 1st Printing Editions, Atlantic Monthly Press.
- Deschaux-Dutard, D. (2009). "l'Allemagne et la défense européenne: une locomotive symbolique plus qu'opérationnelle?" Revue Défense Nationale, Cilt: 6, Sayı: 821, ss. 37-42.
- Dockrill, S. (1991). Britain's Policy for West German Rearmament 1950-1955, Cambridge University Press.
- France Présidence de la République (2008). "The French White Paper on defence and national security", <https://media.nti.org/pdfs/15-Fr.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- France Présidence de la République (2013). "The French White Paper on defence and national security", <https://www.defense.gouv.fr/content/download/215253/2394121/file/White%20paper%20on%20defense%20%202013.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Frankfurter Allgemeine (2018, 16 Kasım). "Words must now be followed by deeds", https://www-faz-net.translate.goog/aktuell/politik/inland/europaeische-armee-von-der-leyen-will-parlamente-staerken-15892744.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Germany Federal Ministry of Defence (2006). "White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr", <https://www.files.ethz.ch/isn/156941/Germany%202006%20white%20paper.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Germany Federal Ministry of Defence (2016). "White Paper 2016 on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr", <https://issat.dcaf.ch/download/111704/2027268/2016%20White%20Paper.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Grand, C. (2011). "The French Case: Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale", EU-US Security, IAI/UI/FRS/CSIS.

- Helnarska, K. J. (2013). "The National Security of France in White Papers on Defense Continuity or change?", Polish Political Science, Vol XLII.
- Huntington, S. P. (2009). "The Lonely Superpower," Foreign Affairs, Cilt: 78, Sayı: 2, ss. 35-49.
- J.C., (2018, 09 Ağustos). "Why Germany's army is in a bad state", The Economist, <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/08/09/why-germanys-army-is-in-a-bad-state>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Kempin, R.ve Kunz, B. (2017). "France, Germany, and the Quest for European Strategic Autonomy: Franco-German Defence Cooperation in A New Era", IFRI - Institut Français Des Relations Internationales, <https://www.ifri.org/en/publications/notes-de-lifri/notes-cerfa/france-germany-and-quest-european-strategic-autonomy-franco>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Lykeke Jr. A. (1989). "Strategy=E+W+M", Military Review, LXIX. No 5.
- Macdonald, P. K., ve Parent, J. M.(2011). "Graceful Decline? The Surprising Success of Great Power Retrenchment", International Security, Cilt: 35, Sayı: 4, ss. 7-44.
- Maia De La B. ve Herszenhor, D. M. (2021, 02 Kasım). "Merkel joins Macron in calling for EU army to complement NATO", Politico, <https://www.politico.eu/article/angela-merkel-emmanuel-macron-eu-army-to-complement-nato/>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Mearsheimer, J. J. ve Walt, S. (2023). "An Unnecessary War", Foreign Policy, Cilt: 134, ss. 51-59.
- Moravcsik, A. (2014, 13 Aralık). "Shaping Europe: France, Germany, and Embedded Bilateralism From the Elysée Treaty to Twenty-First Century Politics", Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2014-12-15/shaping-europe-france-germany-and-embedded-bilateralism-elysee>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Munich Security Conference.org (2017). "Munich Security Report 2017", (<https://securityconference.org/en/publications/munich-security-report-2017/>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- NATO (2008, April 03). Bucharest Summit Declaration, https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm, (Erişim Tarihi: 11.04.2023).
- Rasmussen, A.F. (2010). "The New Strategic Concept: Active Engagement, Modern Defence", NATO.int, https://www.nato.int/cps/fr/natohq/opinions_66727.htm?selectedLocale=en, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Russian Foreign Ministry (2013). The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2013, <https://www.voltairenet.org/article202037.html>, (Erişim Tarihi: 11.04.2023).
- SIPRI (2019). "Trends in World Military Expenditure, 2018" SIPRI.org, https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-04/fs_1904_milex_2018_0.pdf, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).

- SIPRI (2021). "World military spending rises to almost \$2 trillion in 2020" SIPRI.org, <https://www.sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost-2-trillion-2020>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- The Economist (2019, 07 Kasım). "Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead", <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- TRT Haber (2022, 01 Haziran). "Almanya Avrupa'nın en büyük NATO ordusu için harekete geçti", <https://www.trthaber.com/haber/dunya/almanya-avrupanin-en-buyuk-nato-ordusu-icin-harekete-gecti-684735.html>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Turhan, E. (2019). "Avrupa Birliği'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Savunma Boyutunun Gelişiminde PESCO'nun Rolü: Fırsatlar ve Zorluklar", İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, ss. 347-374.
- U.S. Defense Department (2003). "Defense.gov Transcript: Secretary Rumsfeld Briefs at the Foreign Press Center," <https://web.archive.org/web/20140228200949/http://www.defense.gov/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=1330>, (Erişim Tarihi: 20.03.2023).
- Walt, S. M. (1987). The Origins of Alliances, Cornell Studies in Security Affairs, 1st Edition, Cornell University Press.
- Walt, S. M. (1991). "The Renaissance of Security Studies", International Studies Quarterly, Cilt: 35, Sayı: 2, ss. 211-239.
- Walt, S. M. (1998). "The Ties That Fray: Why Europe and America are Drifting Apart", The National Interest, Cilt: 54, ss. 3-11.